

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Lemańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Księżak

SSN Maria Szczepanec

w sprawie ze skargi H. G. i S. G.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie o sygn. I ACa 1211/23,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 18 lutego 2026 r.

1. stwierdza, że przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku w sprawie o sygn. I ACa 1211/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;

2. przyznaje H. G. i S. G. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku sumy pieniężne w wysokości po 3000 (trzy tysiące) złotych za okres od 19 kwietnia 2021 r. do 26 stycznia 2026 r.;

3. oddala skargę w pozostałym zakresie;

4. zwraca H. G. i S. G. ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku opłaty sądowe w kwocie po 200 (dwieście) złotych;

5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku na rzecz H. G. i S. G. kwoty po 257 (dwieście

pięćdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

[k.b.]

Paweł Księżak Joanna Lemańska Maria Szczepaniec

UZASADNIENIE

Pismem z 29 października 2025 r. (data prezentaty) H. G. i S. G. (dalej: „Skarżący”) wnieśli do Sądu Najwyższego –za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – skargę na przewlekłość w postępowaniu sądowym toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku pod sygn. I ACa 1211/23. Wskazując, że w przedmiotowym postępowaniu doszło do nieuzasadnionej zwłoki, Skarżący domagali się zasądzenia na swoją rzecz od Skarbu Państwa kwoty 20 000 zł oraz wydania Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku rozpoznającemu sprawę zalecenia wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, nie późniejszego niż koniec czerwca 2026 r. Wnieśli również o zwrot kosztów sądowych i kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

Skarga została złożona w postępowaniu zainicjowanym pozwem z 19 kwietnia 2021 r. (data prezentaty).

Z uzasadnienia skargi wynika, że w sprawie objętej skargą przewlekłość nastąpiła na etapie rozpoznawania sprawy w drugiej instancji, czyli przed sądem apelacyjnym. Skarżący wyjaśnili, że w przedmiotowej sprawie wyrok sądu pierwszej instancji zapadł na rozprawie 2 stycznia 2023 r. Tymczasem do dnia wniesienia skargi, mimo upływu blisko 2 lat i 3 miesięcy od chwili wniesienia przez Skarżących odpowiedzi na apelację, nie podjęto w sprawie żadnych nowych czynności zmierzających do zakończenia postępowania objętego skargą, a termin rozprawy

apelacyjnej nie został wyznaczony, pomimo ponawianych wniosków w tym zakresie ze strony Skarżących. Ponadto Skarżący argumentowali, że postępowanie dowodowe zostało przeprowadzone w całości w ramach postępowania przed sądem pierwszej instancji, odpowiedź na apelację została zaś złożona przez Skarżących 31 lipca 2023 r. W tych okolicznościach, zdaniem Skarżących, nie ma żadnych przeszkód prawnych, aby wydać wyrok w sprawie.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Gdańsku wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Ustawodawca w ustawie o skardze na przewlekłość nie określił wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Niemniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie należałoby uznać za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, oraz z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22).

Ocena, czy w konkretnej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, powinna być wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami, przy uwzględnieniu zachowania określonych procedur.

Oceniając, czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy zatem brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 ust. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, a także uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania, od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, wskazując, że przy ocenie, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, powinna następować w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału).

Powyższe oznacza, że standard ochrony prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter zindywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21; z 14 września 2022 r., I NSP 251/22; z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Co do zasady więc przewlekłość zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania.

Poddając analizie przebieg postępowania apelacyjnego o sygn. I ACa 1211/23, należy stwierdzić, że podniesiony w skardze zarzut przewlekłości tego postępowania sądowego jest uzasadniony.

Postępowanie zostało wszczęte pozwem z 19 kwietnia 2021 r. (data prezentaty).

Z badania akt przedmiotowej sprawy wynika, że postępowanie apelacyjne o sygn. I ACa 1211/23 zostało zainicjowane apelacją przeciwnika procesowego Skarżących od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z 2 stycznia 2023 r., która wpłynęła do Sądu pierwszej instancji 31 marca 2023 r. Akta tej sprawy wraz z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w dniu 23 maja 2023 r. Zarządzeniami z 23 i 24 maja 2023 r. wpisano sprawę do odpowiedniego repertorium i wyznaczono sędziego referenta. Kolejno, w dniu 12 czerwca 2023 r. wpłynęło do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku pismo przeciwnika procesowego Skarżących, w którym podniesiono zarzut zatrzymania. W dniu 5 lipca 2023 r. dokonano kontroli formalnej wniesionej apelacji i zarządzono doręczenie Skarżącym odpisu apelacji, na którą odpowiedź wpłynęła do sądu 31 lipca 2023 r. Od tego czasu w sprawie nie podjęto dalszych czynności procesowych do sierpnia 2025 r. Pismem z 8 sierpnia 2025 r. sędzia referent złożył oświadczenie o istnieniu uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności, co skutkowało wyłączeniem go od rozpoznania sprawy objętej skargą postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 3 listopada 2025 r. W dniu 4 listopada 2025 r. wyznaczono nowego sędziego referenta, zaś 26 stycznia 2026 r. wydano wyrok w sprawie, który prawomocnie zakończył postępowanie apelacyjne objęte skargą.

Powyższa sekwencja zdarzeń – przy jednoczesnym uwzględnieniu objętości akt sprawy sądu pierwszej instancji, które w momencie przekazania do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku liczyły 2 tomy – przemawia za uznaniem, że sporne postępowanie apelacyjne o sygn. I ACa 1211/23 toczyło się dłużej, niż to było konieczne dla prawidłowego wyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych i prawnych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a tym samymże w postępowaniu objętym skargą nie dochowano wynikających z wyżej powołanego orzecznictwa standardów rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Należy tym samym

uznać, że w sprawie objętej skargą na etapie postępowania apelacyjnego, trwającego ponad dwa i pół roku, nastąpiła przewlekłość postępowania.

Sąd Najwyższy nie dopatrywał się przy tym w omawianym przypadku przesłanek, które mogłyby uzasadniać zwłokę w rozpoznaniu sprawy o sygn. I ACa 1211/23.

Należy wyraźnie stwierdzić, że o przewlekłości postępowania nie decyduje subiektywne przekonanie strony, lecz okoliczności obiektywne, a obowiązkiem państwa jest zagwarantowanie, by sprawy osób podległych jego jurysdykcji toczyły się bez zbędnej zwłoki (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Obowiązkiem Państwa jest zatem zapewnienie takiego sposobu funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, aby rozstrzygnięcie sprawy nie trwało dłużej niż to jest konieczne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

W postanowieniu z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, Sąd Najwyższy trafnie podkreślił, że dla strony czy też uczestnika postępowania nie ma znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w zaniechaniach, których dopuściło się państwo nie przyjmując rozwiązań zapobiegających systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża liczba spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284), aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r., nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7). Wystąpienie w sprawie przewlekłości postępowania i to o charakterze znacznym nie budziło zatem żadnych wątpliwości.

Konkludując, Sąd Najwyższy uznał, że w realiach analizowanej sprawy, stosownie do art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, istniały podstawy do

stwierdzenia przewlekłości postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku pod sygn. I ACa 1211/23.

Uwzględniając skargę, zgodnie z art. 12 ust. 4 i ust. 5 pkt 1 ustawy o skardze na przewlekłość, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość przyznanej sumy pieniężnej wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Określając wymiar przyznanej każdemu ze Skarżących sumy pieniężnej, Sąd Najwyższy miał na uwadze, że w badanej sprawie postępowanie sądowe, zainicjowane pozwem Skarżących (wniesionym w 2021 r.), trwało łącznie ponad cztery i pół roku, zaś postępowanie apelacyjne – ponad dwa i pół roku. Nie ulega przy tym wątpliwości, że w rozpoznawanym przypadku nie było to spowodowane ani materią sprawy, ani jej zawartością, ani obstrukcyjnym zachowaniem Skarżących. W tych okolicznościach Sąd Najwyższy uznał, że skoro postępowanie trwało ponad cztery i pół roku, na rzecz każdego ze Skarżących od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku powinna zostać przyznana suma pieniężna w wysokości 3000 zł.

Sąd Najwyższy dostrzega jednocześnie narastanie systemowego problemu, przekładającego się w oczywisty sposób na znaczne wydłużenie czasu rozpoznawania spraw w sądach powszechnych, a polegającego na wstrzymywaniu się przez Ministra Sprawiedliwości z ogłaszaniem nowych obwieszczeń o wolnych stanowiskach sędziowskich, a tym samym na zablokowaniu procesu rekrutacji sędziów w sądach powszechnych. W połączeniu z nieuniknionym przechodzeniem sędziów w stan spoczynku – skutkuje to wzrostem liczby wakatów w polskich sądach i narastaniem systemowych wad w sposobie jego zorganizowania, przekładających się na przewlekłość postępowań. Prowadzi to do bezprecedensowego obciążenia sędziów pozostających w służbie, nieuchronnie wydłużając postępowania sądowe. Zaniechania w zapewnieniu właściwej obsady sędziowskiej stanowią istotne źródło nadmiernej długości postępowań sądowych w Polsce, wprost i bezpośrednio wpływając na pogłębienie problemu systemowej przewlekłości postępowań.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy uznał, że przyznane Skarżącym na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość kwoty w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie są adekwatne do przyczyn stwierdzonej przewlekłości. Tym samym dalej idące żądanie skargi należało oddalić jako pozbawione usprawiedliwionych podstaw (zob. art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość). Jednocześnie w związku z prawomocnym zakończeniem postępowania objętego skargą, zbędne stało się wydawanie Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku stosownych zaleceń zmierzających do przyspieszenia rozpoznania przedmiotowej sprawy.

O zwrocie Skarżącym uiszczonych przez nich opłat w kwocie po 200 zł Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 11 i 3 w związku z art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1964, ze zm.), zasądzając od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, na rzecz każdego ze Skarżących, kwotę 257 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w tym kwotę 17 złotych tytułem zwrotu opłaty od pełnomocnictwa.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[k.b.]

[r.g.]

Paweł Księżak

Joanna Lemańska

Maria Szczepaniec